

Als het over jeugd gaat!

**Transitie van de jeugdzorg in
Noord-Brabant**
Professionals aan het woord

K2 Adviesbureau voor Jeugdvragestukken

B. Wesseldijk MSc
F.Z. Jallal

December 2011

Colofon

Transitie van de jeugdzorg volgens professionals in Noord-Brabant

Teksten en samenstelling: B. Wesseldijk MSc
F.Z. Jallal

Uitgave: K2 Adviesbureau voor Jeugdvraagstukken
Koningsweg 2
Postbus 1430
5200 BL 's-Hertogenbosch
(073) 614 17 74
mail@K2.nl
www.K2.nl

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Brabant

© Teksten in deze uitgave mogen alleen na toestemming van K2 worden overgenomen.
Overname van beeldmateriaal is niet toegestaan.

Inhoud

pagina

Samenvatting	4
1 Transitie Jeugdzorg	5
2 Onderzoeksmethode	8
3 Resultaten	9
4 Slotconclusies en aanbevelingen	15
Bijlage 1. Samenvatting reader Transitie Jeugdzorg	18

Samenvatting

Aanleiding

De verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg, de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen en de jeugd geestelijke gezondheidszorg wordt overgeheveld naar gemeenten. Het streven is om deze Transitie Jeugdzorg in 2015 af te ronden. Met de transitie van de jeugdzorg wil de overheid een ander stelsel voor hulp en ondersteuning aan jeugd en gezin en één financieringsstelsel. In het kader van de Transitie Jeugdzorg heeft de provincie Noord-Brabant K2 Adviesbureau voor Jeugdvragestukken opdracht gegeven om onderzoek uit te voeren naar de beleving van professionals ten aanzien van de Transitie Jeugdzorg. Dit onderzoek sluit aan bij reeds ontwikkelde producten van K2, zoals de Quick scan transitie onder Brabantse gemeenten, Reader Transitie Jeugdzorg, Trendrapportage transitie en het Themarapport Uitgaan van potenties.

Om de transitie succesvol te laten verlopen is het van belang om de volgende actoren te betrekken: (jeugdige) burgers, gemeentelijke bestuurders, ambtenaren/raadsleden, bestuurders en management van instellingen en professionals. Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op professionals.

Vraagstellingen

Waar denken professionals aan bij de Transitie Jeugdzorg?

Wat vinden professionals van de pedagogische civil society en het eigen kracht denken?

Wat betekent de transitie volgens professionals voor henzelf en de hulpvragers?

Welke gevolgen heeft de transitie volgens professionals voor de onderlinge samenwerking van de bij de hulpverlening van een kind betrokken partijen?

Wat zijn de succes- en faalfactoren van de transitie volgens professionals?

Hoe kijken professionals tegen de toekomst van de transitie aan?

Het onderzoek onder professionals leverde de volgende uitkomsten op:

Professionals en management ervaren veel onduidelijkheid over het proces en de inhoud van de transitie.

Zij geven aan dat de transitie kansen creëert om snellere en directere hulp te bieden in de 'natuurlijke' omgeving van het gezin/kind. De professional ziet zijn/haar rol als generalist toenemen. Hierdoor hopen professionals een betere aansluiting te vinden bij de competenties en oplossingsrichting van ouders om de 'eigen kracht' te versterken binnen het gezin. Er dient wel rekening gehouden te worden met beperkingen van ouders, schaamtegevoel bij hogeropgeleide ouders en overbelasting van sociale netwerken.

Professionals geven aan dat de transitie kansen biedt om de samenwerking en afstemming met betrokken partijen bij een gezin/kind aanzienlijk te verbeteren. Daarnaast geven zij aan dat samenwerking met andere organisaties moeizaam verloopt, omdat er op dit moment harde concurrentie wordt gevoerd om als organisatie overeind te blijven. Zij hebben de verwachting dat hulpvragers in de toekomst met maar één hulpverlener te maken gaan krijgen. Volgens de beleving van professionals zullen hulpvragers zelf meer moeten gaan doen; alertheid en een onderzoekende houding is nodig om de 'passende' hulpverlening te vinden.

(kwalitatieve) aanbod per gemeente zeer verschillend zal zijn. Professionals geven aan dat de toekomst van de transitie perspectief biedt mits de randvoorwaarden beter worden georganiseerd. Professionals hopen dat hulpvragers in de toekomst meer de eenheid van jeugdzorg gaan ervaren.

De transitie biedt kansen, maar het proces en de invulling ervan kan beter georganiseerd worden is de boodschap die de professionals uit Noord-Brabant ons meegeven.

1 Transitie Jeugdzorg

Het kabinet wil alle taken op het gebied van jeugdzorg overhevelen naar gemeenten. Het betreft de overheveling van de jeugd-GGZ, provinciale jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdreclassering, jeugdbescherming en licht verstandelijk gehandicaptenzorg. Het streven is om de transitie in 2015 af te ronden. In de reader *'Transitie Jeugdzorg; informatie over ontwikkelingen'*¹ heeft K2 achtergrondinformatie en actuele ontwikkelingen over de transitie van de jeugdzorg gebundeld. Deze reader wordt regelmatig bijgewerkt en bevat veel nuttige informatie voor een ieder die bij de transitie betrokken is. In bijlage 1 staat een beknopt overzicht van de actuele ontwikkelingen die in de laatste versie van deze reader vermeld staan.

Vier belangrijke ontwikkelingen die hebben bijgedragen aan de keuze van het kabinet gekozen voor een stelselherziening van de jeugdzorg:

- **Pedagogische civil society;** gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen, noemen we de pedagogische civil society. In een goed functionerende pedagogische civil society bestaat er bij burgers de bereidheid om met elkaar in de eigen sociale netwerken en in het publieke domein verantwoordelijkheden rond het opgroeien en opvoeden van kinderen te delen. Ouders, jongeren en buurtbewoners, maar ook familieleden, leraren, sportbegeleiders, kortom: burgers, zijn op deze manier betrokken en hebben een rol in het opvoeden en opgroeien van kinderen en jeugdigen. De visie van de pedagogische civil society wordt gezien als één van de belangrijkste peilers van de Transitie Jeugdzorg.
- **Bureaucratie en regeldruk;** in de jeugdzorg moeten veel organisaties nauw met elkaar samenwerken. Dat maakt overdracht van informatie noodzakelijk. Organisaties moeten bovendien verantwoording afleggen in verband met kwaliteitsborging en financiering. Dat brengt veel administratieve handelingen met zich mee. Hulpverleners moeten om die reden veel registreren over cliënten. Cliënten en professionals ervaren veel last van deze regeldruk en in een aantal gevallen zorgt dit voor toename in de bureaucratie binnen jeugdzorg. De overheid wil de ervaren regeldruk in de jeugdzorg door de Transitie Jeugdzorg verminderen door het aantal administratieve handelingen te verminderen.
- **Vertrouwen in professionals;** Het accent ligt nu op angst om fouten te maken en op beheer en controle van professionals. Het jeugdzorgsysteem moet weer vertrouwen in het handelen van professionals krijgen. Het nieuwe stelsel geeft professionals meer ruimte om op een goede manier te handelen waardoor het vertrouwen weer zal groeien.
- **Van recht op zorg naar plicht tot opvoeden;** het kabinet wil met de Transitie van de jeugdzorg terug naar een plicht tot opvoeden van ouders in plaats van het recht op zorg zoals dat nu het geval is. Dit is een wezenlijk andere benadering. Bij problemen gaat het er dan niet meer om welk etiket 'op het kind wordt geplakt', om vervolgens via een bepaald loket bij een specifiek zorgaanbod uit komen. Maar gaat het erom welke ondersteuning het kind nodig heeft om in zijn/haar eigen sociale context op te groeien. Deze verandering in denken wordt wel de "paradigmashift" genoemd. Een vorm van werken die niet alleen beter is voor het kind, maar ook goedkoper, omdat in de eerste plaats wordt ingezet op (goedkopere) hulp in en om het gezin.

Deze ontwikkelingen vormen een belangrijke basis voor de door het kabinet ingezette stelselherziening van de jeugdzorg. Het kabinet heeft er voor gekozen om alle taken op gebied van de jeugdzorg over te hevelen naar gemeenten en te komen tot één financieringssysteem.

¹ Vianen, Houbraken en Salih (2011). *Transitie Jeugdzorg informatie over ontwikkelingen*. K2 Adviesbureau Jeugdvragestukken.

K2 heeft het afgelopen jaar een trendrapportage² opgesteld waarin de inhoudelijke achtergronden van de Transitie Jeugdzorg centraal staat. Vervolgens wordt op basis van deze inhoudelijke ontwikkelingen duidelijk gemaakt wat de transitie mogelijk gaat betekenen voor professionals en hulpvragers. De belangrijkste gevolgen voor professionals zijn:

- **Werken vanuit eigen kracht;** professionals ondersteunen datgene wat cliënten zelf, al dan niet met hulp uit hun sociale netwerk, kunnen doen. Focus op de eigen kracht van gezinnen.
- Positief benaderen hulpvrager; door een positieve benadering voelen ouders zich meer gewaardeerd en wordt hun zelfvertrouwen bevorderd.
- **Werken in en dichtbij het gezin;** er is één coördinerende hulpverlener dicht bij het gezin aanwezig. Deze hulpverlener bouwt sneller een vertrouwensrelatie op door veel in het gezin aanwezig te zijn.
- **Sneller passende hulp inzetten;** waar het nu lastig is om preventieve én gespecialiseerde zorg tegelijkertijd in te zetten in een gezin, bieden professionals straks snel passende zorg aan in gezinnen met meervoudige problemen. Professionals hebben niet langer te maken met contra-indicaties en bureaucratische procedures.
- **Integrale zorg;** integrale zorg kan alleen tot stand komen als professionals vanuit verschillende disciplines en sectoren samenwerken ten behoeve van één gezin, één plan. Professionals bekijken de opgroeisituatie van een kind in samenhang, en betrekken zo nodig andere professionals bij het verhelderen of beantwoorden van de hulpvraag. Een betere samenwerking tussen verschillende partijen moet er tevens toe leiden dat er kennis en ervaringen beter en tijdig worden uitgewisseld.

Of de geschetste situatie daadwerkelijk zal ontstaan, hangt natuurlijk af van meerdere voorwaarden en in hoeverre hieraan wordt voldaan. Om een goed beeld te kunnen geven over de gevolgen voor professionals is ook gekeken naar die voor hulpvragers. De gevolgen voor hulpvragers raken professionals incidenteel ook.

- **Meer informele steun zoeken;** deze steun is snel, laagdrempelig en dichtbij huis. Als deze informele steun niet meer voldoet, is laagdrempelige professionele hulp (formele steun) dichtbij.
- **Laagdrempelige professionele hulp;** hulp in aanwezig op plekken waar hulpvragers van nature al snel komen. Een vertrouwde omgeving die mensen al kennen en die uitstraalt dat het gewoon is om vragen te stellen over opvoeden en opgroeien maakt hulp vragen laagdrempelig. Als hulp wordt ingeschakeld doen professionals dit vanuit het denken eigen kracht van de hulpvrager.
- **Regie bij het eigen gezin;** het recht op zorg vervalt en de plicht van ouders om hun kind(eren) gezond en veilig op te laten groeien komt centraal te staan. De hulpverlener neemt (tenzij de veiligheid in het geding is) niet langer de opvoeding over, maar de regie blijft bij het gezin liggen.
- **Eén hulpverlener;** gezinnen met meerdere problemen hebben te maken met één verantwoordelijke, coördinerende hulpverlener, die alle vormen van informele steun en specialistische hulpverlening bij het gezin kan laten aansluiten, al naar gelang de behoefte van het gezin. Deze hulpverlener onderhoudt ook alle contacten rondom het gezin. Hierdoor zijn alle leefgebieden in beeld, wat de ondersteuning effectiever maakt.
- **Geen indicaties;** hulpvragers hoeven niet langer te wachten op indicaties, omdat deze in de huidige vorm worden afgeschaft. Hulpvragers hebben op deze manier sneller passende zorg.

² Bettonvil, Harkink, Pols en van der Weg (2011). *Transitie van de jeugdzorg; de betekenis voor jeugdigen, ouders en professionals*. K2 Adviesbureau Jeugdvragestukken.

De inleiding heeft laten zien wat er aan de basis heeft gestaan van de Transitie van de Jeugdzorg. Daarnaast is er gekeken naar de verwachte betekenis voor professionals en hulpvragers. Echter is hier een situatie beschreven vanuit het perspectief van het kabinet, de provincie, gemeenten en wetenschappers. Allen instanties die aan de zijlijn van het veld staan .

Om de transitie succesvol te laten verlopen is het van belang om de volgende actoren te betrekken:

- (Jeugdige) burgers;
- Gemeentelijke bestuurders, ambtenaren en Raadsleden;
- Bestuurders en management van instellingen;
- Professionals.

De professionals uit het veld zijn nog niet aan het woord geweest. Dit terwijl professionals bij het slagen van de transitie toch een cruciale rol spelen. Hoe kijken zij tegen de Transitie van de Jeugdzorg aan? Welke gevolgen zien zij voor henzelf en voor hulpvragers? Hoe zien zij de toekomst na de transitie van de jeugdzorg in?

K2 Adviesbureau voor Jeugdvragestukken heeft in opdracht van de Provincie Noord-Brabant onderzoek gedaan naar de beleving van professionals ten aanzien van het transitieproces. De onderzoeksvragen luiden:

Waar denken professionals aan bij de Transitie Jeugdzorg?

Wat vinden professionals van de civil society en het eigen kracht denken?

Wat betekent de transitie volgens de professionals voor henzelf en de hulpvragers?

Welke gevolgen heeft de transitie volgens de professionals voor de onderlinge samenwerking van de bij de hulpverlening van een kind betrokken partijen?

Wat zijn de succes en faalfactoren van de transitie volgens de professionals?

Hoe kijken de professionals tegen de toekomst van de transitie aan?

Met beantwoording van deze onderzoeksvragen wil de Provincie Noord-Brabant meer inzicht verkrijgen in de transitiebeleving onder professionals.

2 Onderzoeksmethode

Er is in dit onderzoek gekozen voor een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek om op deze manier in korte tijd zoveel mogelijk professionals te bereiken. Hiervoor zijn de diepte-interviews gehouden. Daarnaast is er ook een online-vragenlijst ontwikkeld en uitgezet onder diverse jeugdinstanties in Noord-Brabant. Beide onderzoeksmethoden vullen elkaar aan en leveren gezamenlijk veel bruikbare informatie en inzichten op over de transitiebeleving van professionals.

Doelgroepbeschrijving

De werving van respondenten heeft plaats gevonden onder (jeugd)instellingen gefinancierd door de Provincie Noord-Brabant. Hier is voor gekozen omdat deze instellingen waarschijnlijk de meeste gevolgen zullen ondervinden van de Transitie van de Jeugdzorg. Er is gezorgd voor voldoende diversiteit onder de respondenten, zowel qua instelling als functie.

Diepte-interviews

Er is een gestructureerd diepte-interview ontwikkeld (bijlage 2). Het interview duurde gemiddeld een uur en is op de werkplek van de respondent afgenomen. De interviews zijn vertrouwelijk en anoniem. Het interview is gericht op het inzichtelijk maken hoe er tegen de Transitie Jeugdzorg wordt aangekeken, het is minder relevant om te weten wie wat heeft gezegd. De doelgroep is door middel van een e-mail benaderd. Alle geïnterviewde professionals hebben vrijwillig medewerking aan het onderzoek verleend. In totaal zijn er 12 professionals geïnterviewd uit 7 verschillende organisaties.

Online-vragenlijst

Er is een vragenlijst ontwikkeld met 30 vragen (bijlage 3). Door middel van dit kwantitatieve onderzoek is een groot aantal professionals bereikt en ondervraagd. Een ander voordeel van online onderzoek is de snelheid waarmee de gegevens worden verwerkt en inzichtelijk zijn. Online onderzoek wordt door de respondenten veelal als gemakkelijk en gebruikersvriendelijk ervaren. De doelgroep is via een e-mail inclusief link uitgenodigd om mee te werken. In totaal hebben 67 respondenten de online-vragenlijst ingevuld. De respondenten zijn afkomstig uit diverse door de provincie gefinancierde (jeugd)instellingen in Noord-Brabant.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van de vragenlijsten die aan de professionals zijn verstuurd en de interviews die zijn gehouden. Het betreft hier alleen uitspraken en antwoorden van professionals uit het onderzoek.

Waar denken professionals aan bij de Transitie Jeugdzorg?

Bij de transitie van de jeugdzorg wordt er door de professionals ten eerste gedacht aan de decentralisatie van taken en een verschuiving van verantwoordelijkheden en financiën van provincie naar gemeenten. Op deze manier moet volgens hen de zorg regionaal en dicht bij de burger worden ingericht. De Transitie Jeugdzorg gaat ook over visie en uitgangspunten waarbij een mentaliteitsverandering nodig is op management-, beleid- en uitvoeringsniveau. Deze nieuwe visie en uitgangspunten moeten eigen gemaakt worden door de professionals. Het belangrijkste uitgangspunt blijft echter net als nu dat het kind gediend moet worden.

Ondanks dat professionals kansen zien op het gebied van snellere en toegankelijke hulpverlening aan ouders en jeugdigen maken zij zich ook zorgen over de overdracht van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden naar gemeenten. Bij deze overdracht gaat er volgens hen veel kennis verloren. Zeker als gemeenten er niet voor kiezen om zich beter te laten informeren of deze kennis in huis halen.

Daarnaast hebben professionals zeer grote twijfels bij de diversiteit in regievoering per gemeente. De transitie biedt veel ruimte voor een eigen gemeentelijke invulling. Dit wordt door de professionals beschouwd als een risico, omdat het zorgaanbod en de kwaliteit ervan sterk afhangen van het heersende politieke klimaat en de kwaliteit van de ambtenaren die bij de gemeente werken. Niet alle gemeenten zullen volgens hen even capabel zijn om hun zorgaanbod, met name in het achterliggende veld, goed te organiseren.

Gemeenten zullen zich voornamelijk gaan concentreren op het voorliggende veld en professionals vragen zich af of het achterliggende veld met zijn zware problematiek niet vergeten wordt.

De meeste professionals denken dat de transitie van de jeugdzorg het einde van Bureau Jeugdzorg zal betekenen. Professionals staan hier verschillend tegenover. Een aantal van hen geeft aan de hoop te hebben dat door het verdwijnen van Bureau Jeugdzorg hulp sneller ingeschakeld kan worden. Anderen zijn juist bang dat er met het verdwijnen van Bureau Jeugdzorg veel kennis verloren zal gaan en er geen regie meer in de hulpverlening is.

Professionals geven in het onderzoek aan zich onvoldoende geïnformeerd te voelen over het proces en de gevolgen van de decentralisatie van de jeugdzorg.

“De transitie zou een hoop drempels in de hulpverlening kunnen wegnemen”.

Consulent Jeugdgezondheidszorg

Wat vindt de professional van de pedagogische civil society en het eigen kracht denken?

Er wordt wisselend gedacht onder professionals over het gedachtegoed van de 'pedagogische civil society'. De Nederlandse samenleving is een individualistische maatschappij, de verhoudingen tussen mensen zijn veranderd en bij veel mensen heerst er schaamte om hulp te vragen aan anderen. Dit maakt een ultieme pedagogische civil society volgens veel professionals niet mogelijk. Met name bij zwaardere problematiek kan de samenleving wel een kleine bijdrage leveren aan, maar niet de oplossing bieden voor de problemen. Daarvoor is volgens hen toch echt professionele ondersteuning nodig.

Het gedachtegoed van de pedagogische civil society kan volgens de professionals wel veel betekenen voor voor de lichtere problematiek in het voorliggende veld. Ouders hebben het recht om op te voeden en een plicht om dat zo goed mogelijk te doen. De professionals vinden het een goed streven dat hulpvragers eerst een beroep doen op hun eigen sociale netwerk. Lukt dit niet, dan kunnen ouders altijd nog om professionele ondersteuning vragen. Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de transitie een grotere eigen verantwoordelijkheid vraagt op het gebied van het leven en welzijn van hulpvragers.

Een deel van de respondenten vraagt zich af of het pedagogische civil society denken niet door de overheid als excuus gebruikt wordt voor de te nemen bezuinigingen.

Het is goed om hulpvragers en professionals meer te empoweren op het gebied van het denken in het versterken van de eigen kracht bij opvoed- en opgroevragen/problematiek. Professionals zien de transitie als een kans om meer de eigen kracht van de hulpvragers aan te spreken bij het oplossen van de problematiek. Momenteel wordt er veel te snel een beroep gedaan op professionals als er iets minder goed gaat in de opvoeding. In de praktijk is gebleken dat wanneer je hulpvragers betreft in het proces van oplossingsgericht denken/werken het gevoel van eigenwaarde en de motivatie van dezelfde hulpvrager toeneemt.

Een keerzijde kan zijn dat de hulpvrager 'zelf' wordt overvraagd, omdat de houding van de professional is veranderd. Professionals gaan ervan uit dat hulpvragers mondig genoeg zijn, er moet dus gewaakt worden voor het overvragen! Daarnaast dient er rekening te worden gehouden met het feit dat niet iedere hulpvrager over dezelfde steunbronnen in zijn/haar sociale context beschikt. Men moet als professional uitgaan van goed genoeg en dit is persoonsafhankelijk.

“Eigen kracht: door het nemen van eigen regie wordt de eigenwaarde van ouders en jeugdigen vergroot”.

Consulent MEE

Wat betekent de transitie volgens de professionals voor henzelf en de hulpvragers?

Meer dan de helft van de professionals heeft de hoop dat de transitie een positieve veranderingen zal bewerkstelligen voor hun werkzaamheden. De rol van de professional zal volgens hen zeker veranderen naar meer die van navigator en procesbewaker. In de hulpverlening moet meer worden opgetrokken met de ouders; samen hulp opstarten op basis van een 'gelijkwaardige' relatie. Professionals dienen hierbij aan te sluiten op de eigen kracht en het zelfoplossend vermogen van de hulpvrager. Tevens zal de regievorming toenemen: één gezin, één plan.

Het werkveld zal steeds meer om allround generalisten vragen. Professionals moeten aanvullende scholing gaan volgen om aan deze nieuw gestelde eisen te kunnen voldoen. De professionals geven aan dat er zeker functies te bundelen zijn, maar dat er ook bepaalde disciplines gescheiden moeten blijven. Dit geldt bijvoorbeeld voor het ongedwongen en gedwongen kader. Daarnaast is het ook goed dat een gezin af en toe met een andere hulpverlener te maken krijgt. Deze nieuwe hulpverlener kan dan met een frisse blik het gezin in en wellicht weer tot nieuwe inzichten komen.

Er zal volgens de professionals meer samengewerkt moeten worden in multidisciplinaire teams op de diverse vindplaatsen. Professionals hopen elkaar hierdoor eerder te vinden waardoor sneller en directer hulp geboden kan worden aan hulpvragers in hun 'natuurlijke' omgeving. Essentieel daarbij is dat elke professional zijn/haarverantwoordelijkheid neemt in de hulpverlening aan het gezin/kind. Als taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn afgebakend en worden genomen, kan men op zoek gaan naar versterking in de samenwerking en zich houden bij zijn/haar professe/expertise.

De geïnterviewde professionals geven aan zorgen te hebben op het gebied van versnippering in werkzaamheden, kwaliteitsverlies en onduidelijkheden die zullen ontstaan over taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen. Omdat elke gemeente zelf invulling kan geven aan de transitie zal per gemeente het werk voor een professional verschillen. Dit maakt het niet overzichtelijker en vraagt een snel schakelend vermogen van de professional.

Een aantal professionals spreekt de hoop uit dat er geen nieuwe vorm van bestaande structuren wordt gecreëerd door de inzet van goedkopere krachten in het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Door eerdere bezuinigingen is er een hogere werkbelasting ontstaan bij jeugdzorginstellingen. Er vindt langzaam een verschuiving plaats binnen het werkproces van professionals; meer beheersmatig werken in plaats van procesbewaking. Dit is geen goede ontwikkeling. Sociale media en ICT zouden het hulpverleningsproces in de toekomst beter kunnen ondersteunen, zodat professionals minder beheersmatig hoeven te werken.

“De transitie zorgt ervoor dat het jeugdwerkveld steeds meer allround generalisten nodig zal hebben”.

SMW Welzijn Eindhoven

Professionals geven aan dat de transitie, mits goed uitgevoerd voordelen kan opleveren voor hulpvragers. Zij spreken de hoop uit dat hulp dicht bij huis wordt georganiseerd en er sneller kan worden gehandeld in het belang van ouders/kind. Er wordt nagestreefd om de hulpverlening zoveel mogelijk in de 'natuurlijke' omgeving van het kind te organiseren.

Ambulante hulpverlening zal volgens hen sneller worden ingezet, zodat ernstige opvoed- en opgroei problemen in een eerder stadium kunnen worden aangepakt. Hierdoor hoopt men minder zwaardere zorgvormen in te hoeven zetten. Echter kun je niet alles in het voorliggende veld oplossen. Het is daarom belangrijk dat gemeenten de zware zorg niet vergeten en alleen maar op ambulante hulpverlening inzetten.

Hulpvragers krijgen in de toekomst met één hulpverlener, een vertrouwd gezicht te maken in plaats van meerdere. Tevens zal er meer afstemming zijn tussen professionals, omdat zij vanuit multidisciplinaire teams operen. Daardoor zal de hulpvrager in de praktijk hopelijk meer de eenheid van jeugdzorg ervaren. Omdat hulpvragers steeds meer in het hulpproces betrokken worden, vraagt dit van professionals een andere werkwijze. Maar ook hulpvragers zullen zich minder afhankelijk moeten opstellen. Bevroagde professionals zijn van mening dat de hulpvragers zelf meer moeten gaan doen. Dit betekent dat de hulpvrager zich alerter, verkennender en zorgvuldiger moet opstellen in zijn/haar zoektocht naar hulp. De vraag is of alle hulpvragers dit ook kunnen. Een andere zorgpunt is dat de diversiteit in werkwijzen bij gemeenten kan leiden tot hulpvragers die gaan ‘hoppen’ van gemeente naar gemeente.

Professionals denken dat gemeenten zich vooral zullen focussen op de ‘zichtbare veiligheidsproblematiek’ van grote groepen. Op minder zichtbare problematiek van kleinere groepen zal minder geïnvesteerd worden.

Burgers worden tot nu toe niet betrokken bij de Transitie Jeugdzorg. Ze zijn er ook niet mee bezig, het leeft niet onder hen. De betekenis van de veranderingen voor hen zullen alleen maar onrust geven. Via de media worden burgers geïnformeerd. Gemeenten zouden in het kader van burgerparticipatie lokale panelgesprekken kunnen organiseren en/of klankbordgroepen oprichten om burgers te betrekken bij het transitieproces. Hoe de Transitie Jeugdzorg qua inhoud en vorm eruit gaat zien is voor vele gemeenten nog een zoektocht, laat staan voor de burger.

Welke gevolgen heeft de transitie volgens de professionals voor de onderlinge samenwerking van de bij de hulpverlening van een gezin/kind betrokken partijen?

De professionals hopen dat de transitie een goede aanleiding is om de afstemming en samenwerking tussen de verschillende partijen te verbeteren. Professionals kunnen veel meer gebruik maken van elkaars kennis en kunde. Geen ketengedachte, maar een samenwerkingsgerichte gedachte. Een winstpunt zou zijn wanneer er een doorlopende zorglijn ontstaat voor het kind.

Er is tussen de verschillende betrokken partijen bij een gezin/kind veel onwetendheid over elkaar. Een mogelijk positief gevolg van de transitie is volgens de professionals dat de transitie partijen dwingt tot samenwerken, waardoor de partijen elkaar beter leren kennen.

Op dit moment gaan veel partijen de concurrentie aan om zichzelf overeind te houden binnen de decentralisatie van de jeugdzorg. Conflicten hierover vinden voornamelijk plaats op managementniveau. Dit gaat volgens de professionals ten koste van de samenwerking en hulpverlening. Zelf ervaren zij weinig problemen in de onderlinge samenwerking, maar maken zich hier wel zorgen over.

“ Ideaal zou zijn als iedereen samenwerkt met een gezamenlijke doelstelling”.

BJZ Eindhoven

Er wordt nog te weinig kennis uitgewisseld tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en jeugdzorginstellingen over de wijze waarop ze jeugdzorg op lokaal niveau willen ontwikkelen en inrichten.

Professionals zouden graag zien dat gemeenten hiervoor meer kennis in huis zouden halen. Daarnaast spreken professionals hun zorgen uit over de bovenregionale zorg. Hoe gaat dit geregeld worden. Gaan gemeenten op dit gebied wel samenwerken? Professionals zijn bang van niet.

Wat zijn de succes- en faalfactoren van de transitie volgens de professionals?

Professionals geven aan dat de transitie geslaagd is wanneer er een omslag in het denken en handelen wordt bereikt wat zich vertaalt in het bieden van snelle en goede hulpverlening aan het gezin/kind. Van belang is ook dat de hulpvragers makkelijk de weg weten te vinden naar de juiste hulp. Daarnaast spreekt men de hoop uit dat bij de vrijwillige jeugdzorg meer in het voorliggend veld wordt opgelost. Door specifieke expertise in een vroeg stadium in te zetten kunnen er veel problemen worden voorkomen. De zware zorg in het achterliggende veld mag echter niet vergeten worden.

Andere succesfactoren die professionals hebben aangedragen zijn:

- deskundigheidsbevordering voor professionals in de pedagogische civil society en het 'eigen kracht' denken
- betere samenwerking tussen partijen
- duidelijkheid en structuur voor hulpvragers
- goede regievoering en eenduidigheid
- alle kinderen hebben evenveel recht op zorg
- snelle en juiste hulp aan gezin/kind
- één gezin, één plan
- minder gebruik maken van de gesloten jeugdzorg
- minder bureaucratie en papierwerk
- professionals & doelgroep: naast bestuurlijk niveau ook de 'onderste laag' betrekken bij de transitie
- een werkbare vorm waarin zorg goed geregeld wordt

Om ervoor te zorgen dat de transitie slaagt heb je volgens de professionals commitment, goede samenwerking en een heldere en afgebakende taak- en verantwoordelijkheid nodig. Op gemeentelijk niveau dient er meer expertise en mankracht te worden ingezet om de transitie succesvol te laten verlopen. Jeugdzorginstellingen kunnen gemeenten hierbij ondersteunen. Daarnaast zouden jeugdzorginstellingen uit de competitiefteer moeten treden om gezamenlijk de handen ineen te kunnen slaan aldus de professionals.

“De transitie is geslaagd wanneer er snelle, passende hulp kan worden geboden aan het gezin/kind”.

Jeugdverpleegkundige GGD

Als de transitie bij een technisch proces (overheveling van financiële stromen) blijft en er aan de inhoudelijke werkwijze niets veranderd, dan wordt de decentralisatie van de jeugdzorg als mislukt ervaren door professionals. Een gevolg van dit falen zou kunnen zijn dat er een grotere druk ontstaat bij het achterliggend veld, er kennis verloren gaat en dat er een groter beroep wordt gedaan op gedwongen zorg.

Andere faalfactoren die professionals hebben aangedragen zijn:

- als de Centra voor Jeugd en Gezin de rol van Bureau Jeugdzorg overnemen
- gezinnen niet meer snel de juiste hulp kunnen krijgen
- een veel te grote caseload per hulpverlener is
- de transitie alleen maar papierwerk oplevert
- er voor een aantal groepen geen passende hulp meer is

Gemeenten zijn volgens de professionals nog niet voldoende voorbereid op de transitie en hebben te weinig zicht op wat er op hen af gaat komen. Gemeenten mogen 'jeugdzorg' naar eigen inzicht organiseren, dit maakt het ook kwetsbaar. Een betere voorbereiding van gemeenten en meer sturing op de organisatie per gemeente zou volgens de professionals kunnen voorkomen dat de Transitie van de Jeugdzorg faalt. Ook andere betrokken partijen moeten meer gaan samenwerken en de gemeente beter ondersteunen om de transitie van de jeugdzorg niet te laten falen.

Hoe kijken de professionals tegen de toekomst van de transitie aan?

De professionals geven aan de toekomst van de Transitie Jeugdzorg zeer onduidelijk en onzeker te vinden. Men denkt niet per se negatief over de transitie, maar het proces en de inhoud worden als vaag ervaren. Door gemeenten wordt er volgens hen te veel uitgesteld en tot op heden weinig concreet gemaakt. Iedere gemeente bepaalt haar eigen koers, omdat het ontbreekt aan een duidelijke strategie van bovenaf. Hier zou meer sturing aangegeven moeten worden wil de transitie van de jeugdzorg een succes worden voor de hulpvragers. De transitie biedt kansen, maar moet het proces beter georganiseerd worden.

Er moet gewaakt worden dat er niet al teveel opgebouwde kennis verloren gaat met de Transitie van de Jeugdzorg. Onder professionals is er onduidelijkheid over de eigen rol en positionering. Doordat zij zich niet betrokken en geïnformeerd voelen neemt het vertrouwen in de transitie af.

“De transitie biedt kansen, maar de randvoorwaarden moeten daarvoor goed georganiseerd worden”.

Consulent Bureau Jeugdzorg

4 Slotconclusies en aanbevelingen

In het voorgaande hoofdstuk is geprobeerd inzicht te geven in het beeld en de beleving van professionals ten aanzien van de Transitie van de Jeugdzorg. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten nog eens samengevat. Tevens doet K2 een aantal aanbevelingen in het betrekken en faciliteren van professionals met betrekking tot het transitieproces. Dit is van belang omdat professionals een cruciale rol spelen bij het slagen van de transitie. De adviezen komen voort uit de verkregen inzichten van de diepte-interviews, online - vragenlijsten en bestudeerde literatuur.

Professionals zijn gematigd positief over de Transitie in de Jeugdzorg. Zij zien dat er kansen liggen om snellere en toegankelijke hulpverlening aan te bieden. Zij hebben grote onzekerheid over hun eigen toekomst. Deze onzekerheid komt voornamelijk voort uit onduidelijkheid over het proces en de inhoud van de transitie. Professionals weten niet goed waar ze aan toe zijn. Daarnaast weten veel professionals ook niet of zij hun huidige werkzaamheden voort kunnen blijven zetten en/of hoe hun nieuwe rol eruit komt te zien. Professionals geven aan zich niet betrokken te voelen bij de transitie wegens gebrek aan (concrete) informatie.

Professionals denken wisselend over de achterliggende visies van de transitie: de pedagogische civil society en het eigen kracht denken. Het is goed als burgers meer verantwoordelijkheid nemen in hun eigen welzijn en dat van de mensen om hen heen. Echter moet men wel rekening houden met de verschillen in draagkracht tussen hulpvragers. Gezinnen met zwaardere problematiek zullen altijd ondersteuning nodig blijven hebben. In de meeste gevallen kunnen zij niet zelf of met behulp van hun omgeving de problemen oplossen. Daarnaast is de samenleving veel individualistischer geworden en zijn de onderlinge verhoudingen veranderd. We moeten realistisch zijn ten aanzien van verwachtingen van onze sociale omgeving/netwerken. Met name in het voorliggende veld zien professionals kansen voor de pedagogische civil society en het eigen kracht denken. Professionals zouden wel meer geschoold willen worden in deze theoriën. Professionals spreken de hoop uit dat de achterliggende visies niet als excuus worden gebruikt voor extra bezuinigingen.

Aanbevelingen

Professionals nadrukkelijker betrekken bij de transitie om het draagvlak te vergroten en gebruik te maken van hun aanwezige kennis.

De Transitie van de Jeugdzorg gebeurt niet alleen vanuit een inhoudelijke en organisatorische reden, maar ook vanuit een bezuinigingsmotief. Het is voor de beeldvorming van professionals belangrijk om al deze motieven duidelijk naar voren te brengen.

Pedagogische Civil Society en het eigen kracht denken; maak professionals bekend met deze theorieën en de invloed die zij hebben op de transitie.

Professionals beseffen dat hun rol gaat veranderen. Hoe deze nieuwe rol precies ingevuld gaat worden is bij hen nog onduidelijk. Wel hebben zij de verwachting dat zij meer de rol van procesbewaker/ coach aan moeten gaan nemen dan nu het geval is en dat de hulpverlener dicht bij het gezin staat. Professionals geven ook aan dat zij meer outreachend moeten gaan werken op andere vindplaatsen waar cliënten komen (scholen, sportverenigingen, jongerencentra etc.).

Eén hulpverlener per gezin, deze hulpverlener is meer allround inzetbaar en voert de regie over de hulpverlening. Alleen bij hele specifieke problematiek kan een andere hulpverlener ingezet worden. Professionals spreken de hoop uit dat er wel goed gekeken wordt naar welke functies worden samengevoegd. Er moet meer worden uitgegaan van de eigen kracht binnen het gezin. Van belang is om aansluiting te vinden bij de competenties en oplossingsrichting van ouders. De professionals hebben de verwachting dat er in de toekomst andere competenties worden gevraagd en hopen hier tijdig op te worden voorbereid door middel van scholing.

Omdat gemeenten zelf de regie voeren over de inrichting van de jeugdzorg worden er grote verschillen verwacht in de organisatie van de jeugdzorg per gemeente. Dit maakt het voor een hulpverlener die met verschillende gemeenten te maken heeft erg onoverzichtelijk en complex.

Aanbevelingen

De nieuwe professional is een generalist die meerdere taken uitvoert. Bekijk goed welke taken wel of niet kunnen worden samengevoegd en school professionals in de nieuwe competenties die van hen worden gevraagd.

Maak als gemeente voor de professional de context van de hulpverlening transparant. Dit bevordert een snelle hulpverlening.

De transitie biedt volgens de professionals een goede kans om de samenwerking tussen de bij de hulpverlening van een kind betrokken partijen te verbeteren. Het meest ideale zou volgens hen zijn wanneer alle betrokken partijen hetzelfde doel zouden nastreven; de juiste hulp aan het gezin/kind met een doorlopende zorglijn. De meerwaarde van het werken met multidisciplinaire teams op diverse vindplaatsen is dat verschillende deskundigheden ten behoeve van de cliënt tijdig kunnen worden ingezet. Op dit moment verloopt de samenwerking tussen partijen echter nog moeizaam. Betrokken partijen zijn volgens de professionals voornamelijk bezig om hun eigen positie veilig te stellen binnen de transitie. Ook in de samenwerking met gemeenten, met name op het gebied van kennisuitwisseling is nog een wereld te winnen.

Aanbevelingen

Het is voor betrokken partijen belangrijk om elkaar op te zoeken in plaats van af te stoten bij de inrichting van het transitie proces.

Ga als gemeenten en professionals in de jeugdzorg de samenwerking aan, zodat de transitie qua inhoud en proces goed vormgeven kan worden.

Formeer multidisciplinaire teams van professionals op verschillende vindplaatsen om de kansen van mensen te vergroten.

Hulpvragers krijgen in de toekomst met minder professionals in een gezin te maken. Indien mogelijk zal hulp dichtbij huis worden georganiseerd in de 'natuurlijke' omgeving. Hoe de hulp eruit zal zien hangt erg af van de gemeente waarbinnen het gezin woonachtig is volgens de professionals. Het aanbod kan zeer verschillen per gemeente. Professionals hebben de verwachting dat gemeenten niet goed in staat zijn het zorgaanbod vorm te geven. Problematiek in het voorliggend veld is nog behapbaar, maar het organiseren van zwaardere zorg wordt een stuk lastiger. Tevens zijn zij huiverig dat gemeenten voornamelijk in gaan zetten op zichtbare problematiek aan de voorkant. De zware multiprobleem problematiek aan de achterkant wordt niet gezien door gemeenten. Professionals pleiten ervoor dat er voldoende kennis bij gemeenten in huis wordt gehaald om een goed zorgaanbod in de gemeente te kunnen ontwikkelen.

Voor de meeste professionals blijft het proces van de Transitie Jeugdzorg en de toekomst ervan onduidelijk en onzeker. De transitie is voor hen geslaagd wanneer er een omslag in denken en handelen is bereikt die zich vertaalt heeft in goede snelle hulpverlening dichtbij huis aan het gezin/kind. Uiteindelijk hopen de professionals dat de hulpvrager gebaat zal zijn bij de transitie van de jeugdzorg.

Wanneer de wachtlijsten langer worden, er geen omslag gekomen is in het denken en handelen, de druk op het achterliggend veld groter is geworden en het kind niet langer de 'juiste' hulp kan krijgen kan de transitie volgens de professionals als mislukt worden beschouwd.

De transitie biedt kansen, maar het proces en de invulling ervan kan beter georganiseerd worden is de boodschap die de professionals uit Noord-Brabant ons mee geven.

Aanbevelingen

Betrek als gemeente professionals bij het vormgeven van het zorgaanbod.

Zorg gezamenlijk voor een dekkend aanbod voor zowel lichte als zware problematiek.

Advies

Zorg dat er voldoende kennis binnen de gemeente aanwezig is om een goed functionerend en dekkend hulpaanbod te organiseren .

Een heldere en transparante sturing bij de invulling van de transitie jeugdzorg draagt bij aan het succes ervan.

Bijlage 1. Samenvatting reader Transitie Jeugdzorg

Visies over een nieuw Stelsel van Jeugdzorg

De belangrijkste evaluaties, visies en rapporten die in sterke of minder sterke mate invloed hebben gehad op het beleid ten aanzien van de Transitie van de Jeugdzorg zijn hieronder kort weergegeven:

Evaluatie Wet op de Jeugdzorg

In oktober 2009 is de evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg verschenen. In deze evaluatie zijn de resultaten van de invoering van de wet getoetst aan de oorspronkelijke doelstellingen. De conclusie van het evaluatierapport is dat de invoering van de Wet op de Jeugdzorg ertoe heeft bijgedragen dat jeugdigen, hun ouders en het gezin de zorg krijgen waar zij recht op hebben. Echter, er dienen nog veel verbeteringen te worden doorgevoerd wil men kunnen spreken van een optimale situatie.

Kabinetvisie Perspectief voor Jeugd en Gezin

Op 9 april 2010 heeft het demissionair kabinet Balkenende haar visie Perspectief voor Jeugd en Gezin aan de Tweede Kamer gezonden. Het is de reactie van het Kabinet op de evaluatie van de Wet op de Jeugdzorg. Uitgangspunt voor het demissionair kabinet is de eigen kracht³ van gezinnen. Ouders, kinderen en jongeren dienen laagdrempelig en dicht bij huis te worden ondersteund bij opgroei- en opvoedproblemen. Het kabinet stelt voor de huidige taken en budgetten van de provinciaal gefinancierde jeugdzorg over te hevelen naar samenwerkingsverbanden van gemeenten op de schaal van de GGD-regio's: de Transitie Jeugdzorg.

Rapport parlementaire werkgroep Toekomstverkenning Jeugdzorg

De parlementaire werkgroep Toekomstverkenning Jeugdzorg heeft op 18 mei 2010 het rapport Jeugdzorg Dichterbij gepresenteerd. De werkgroep was ingesteld, omdat zij grote zorgen hebben over het functioneren van de jeugdzorg. De parlementaire werkgroep wil één geldstroom voor preventief jeugdbeleid, vrijwillige jeugdzorg, hulp aan licht verstandelijk gehandicapten en tevens Jeugd GGZ. De vrijwillige jeugdzorg dient naar gemeenten te gaan. Gedwongen hulpverlening moet worden gescheiden van vrijwillige hulpverlening en één coördinerend hulpverlener per gezin volgens de werkgroep. Bovendien moeten professionals meer tijd kunnen besteden aan kinderen en gezinnen en minder aan bureaucratische handelingen. Op hoofdlijnen was de strekking gelijk aan de eerder verschenen kabinetvisie Perspectief voor Jeugd en Gezin.

Opvoeden Versterken

In opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben Ton van Yperen en Peter Stam een discussienota geschreven over transitie van de jeugdzorg. Het rapport Opvoeden Versterken is in november 2010 aangeboden aan de VNG. In het rapport gaven de auteurs veertien adviezen waarmee rekening moet worden gehouden bij de transitie van de jeugdzorg.

³ Burgers meer verantwoordelijkheid laten nemen voor hun eigen leven en welzijn.

Bevrijdend kader voor de jeugdzorg

In het briefadvies Bevrijdend kader voor de jeugdzorg van april 2011 heeft de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) ook een aantal leidende principes aangereikt om de jeugdzorg weer terug te brengen naar het bieden van hulp en ondersteuning aan jeugdigen en ouders.

Verder heeft de RMO een aantal valkuilen genoemd die een stelselwijziging met zich mee kan brengen. Om het toenemen van de vraag naar jeugdzorg een halt toe te roepen, moet de focus niet gericht zijn op de verhoging van de effectiviteit van het stelsel en het inzetten op vroegsignalering, screening en risicotaxaties als middel voor preventie van opvoedproblemen.

Werk in Uitvoering

In het rapport Werk in Uitvoering: bouwen aan een nieuw stelsel jeugdbeleid gaan Ton van Yperen van het Nederlands Jeugdinstituut en zelfstandig adviseur Annemiek van Woudenberg in op de definitieve veranderingen in de jeugdzorg. De transitie van de jeugdzorg dient één centrale missie: *ervoor zorgen dat jeugdigen gezond en veilig opgroeien*. De overdracht van jeugdzorg naar gemeenten is niet bedoeld om 'slechts' financieringsstromen en bestuurlijke verantwoordelijkheden te verleggen. Die zijn volgend op de inhoudelijke slag. In de transitie gaat het er juist om deze inhoudelijke slag te maken. Voor deze omslag is jeugdbeleid nodig dat berust op twee pijlers:

1. Kwaliteit van de omgeving: de civil society⁴ en algemene voorzieningen
2. Het versterken van een samenhangende zorgstructuur

Een betere Zorg voor Jeugd. Decentralisatie als kans

In dit rapport uit mei 2011 aandacht voor de bestuurlijke en organisatorische vragen die leven rond de transitie van de jeugdzorg. Het is een vervolg op het rapport Jeugdgezondheidszorg zijn we op de goede weg? uit 2010. De Waal noemt in zijn rapport een aantal conceptuele uitgangspunten voor een nieuw stelsel van jeugdzorg: staat-op-maat, sturende publieke as in een innovatief privaat veld, modernisering en redding van de preventie, krachtige tegenmacht in een samenhangende keten en echte professionaliteit. De Waal wil daarnaast de ambtelijke indicatiestelling vervangen door een systeem van professionele diagnose en behandeling enerzijds en lokale/regionale budgetsturing en inkoopsturing naar duurdere zorg anderzijds.

Toeleiding tot zorg in een toekomstig stelsel van Zorg voor jeugd

Zes beroepsverenigingen in de jeugdzorg hebben op 24 augustus 2011 een **advies** uitgebracht aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). In hun advies geven de beroepsverenigingen handreikingen over de toeleiding tot zorg in een toekomstig stelsel van zorg vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin.

⁴ Pedagogische civil society; Gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen, noemen we de pedagogische civil society (De Winter, 2008). In een goed functionerende pedagogische civil society bestaat er bij burgers de bereidheid om met elkaar in de eigen sociale netwerken en in het publieke domein verantwoordelijkheden rond het opgroeien en opvoeden van kinderen te delen. Ouders, jongeren en buurtbewoners, maar ook familieleden, leraren, sportcoaches, kortom: burgers, zijn op zo'n manier onderling betrokken dat het bevorderend is voor het opvoeden en opgroeien van kinderen en jeugdigen.

Landelijk beleid Transitie Jeugdzorg

De hierboven beschreven evaluaties, visies en rapporten hebben allen in verschillende mate invloed gehad op het landelijke en provinciale beleid ten aanzien van de transitie van de jeugdzorg. De belangrijkste beleidsontwikkelingen zijn hieronder weergegeven:

Gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de jeugdketen

Gemeenten worden verplicht om te zorgen voor de organisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Ook krijgen gemeenten de regierol over de jeugdketen en daarmee de plicht te zorgen voor sluitende afspraken.

Regeerakkoord Kabinet Rutte I

In oktober 2011 is het regeerakkoord van het kabinet Rutte I gepubliceerd. Het nieuwe kabinet van VVD en CDA gaat het stelsel van jeugdzorg hervormen. Alle vormen van jeugdzorg⁵ worden, uiterlijk in 2015, overgeheveld naar gemeenten. Er komt een financieringssysteem voor de jeugdzorg en er vindt een efficiencykorting van € 300 miljoen plaats op het budget van de jeugdzorg. Ook wil het kabinet dat Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) na de overheveling gaan functioneren als frontoffice voor de jeugdzorg van (samenwerkende) gemeenten.

Bestuursakkoord

Op 21 april 2011 is het Bestuursakkoord ondertekend tussen het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW). Op 8 juni 2011 hebben de gemeenten gedeeltelijk ingestemd met het bestuursakkoord.

Transitiebrief stelselwijziging Zorg voor jeugd 30 september 2011

Op 30 september 2011 hebben de staatssecretarissen Veldhuijzen van Zanten van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Teeven van Veiligheid en Justitie (V&J) de Tweede Kamer een brief gestuurd over een nieuw stelsel van de Zorg voor jeugd. In de kamerbrief schetsen de bewindslieden de contouren van het nieuwe stelsel. Verder wordt uit de brief duidelijk dat er één wettelijk kader komt. De nieuwe wet moet in 2014 van kracht gaan.

Beleidsbrief Stelselwijziging Zorg voor Jeugd 8 november 2011

Geen kind buiten spel. Dat is de insteek van de beleidsbrief Stelselwijziging Zorg voor Jeugd, die de staatssecretarissen Veldhuijzen van Zanten van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Teeven van Veiligheid & Justitie (V&J) op 8 november 2011 hebben aangeboden aan de Tweede Kamer. In deze brief schetsen de bewindslieden de hoofdlijnen van het nieuwe stelsel.

⁵ Het betreft de volgende vormen van jeugdzorg: jeugd GGZ (zowel AWBZ als Zorgverzekeringswet), provinciale jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdreclassering, jeugdbescherming en licht verstandelijk gehandicapten jeugd (LVG).

Provinciaal beleid Transitie Jeugdzorg

De belangrijkste beleidsontwikkelingen in Noord-Brabant worden hieronder besproken:

Strategische doelen jeugdzorg provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft twee rollen binnen het huidige stelsel van jeugdzorg. Ten eerste is de provincie verantwoordelijk voor het regelen en leveren van het wettelijke recht op jeugdzorg. Ten tweede is de provincie netwerkregisseur die een gerichte inzet en samenwerking van alle betrokkenen realiseert. De jeugdzorg kan alleen goed functioneren als ook het gehele netwerk rondom jeugd goed functioneert. Gezien de provinciale taken zijn de volgende twee strategische doelen benoemd:

1. *Goede en efficiënte hulp aan jongeren met opvoed- en opgroei problemen*

Het gaat hier om de kern van de provinciale verantwoordelijkheid voor jeugdzorg: enerzijds zorgen voor (toeleiding naar) voldoende en kwalitatief goede jeugdzorg zonder wachtlijsten die anderzijds betaalbaar is.

2. *Stelsel in Balans*

Een stelsel in balans heeft verschillende aspecten. Zo gaat het om terugdringen van de voortdurende groei van jeugdzorg. Verder is het betrokken bij versterking van het eerstelijns aanbod en verlagen van de drempels voor opvoedingsondersteuning. Ook gaat het om de verhouding met aanpalende geïndiceerde zorg (Jeugd GGZ en zorg voor LVG jeugd).

IPO Afsprakenkader

Het kabinet en de provincies willen zich in 2010 en 2011 richten op het verminderen van de groei. Zowel het kabinet als de provincies willen de jeugdzorg verbeteren door zich te richten op wat ze gezinnen kunnen bieden, voordat zwaardere professionele hulp nodig is. Om dit alles te realiseren hebben het kabinet en het IPO afspraken gemaakt voor 2010 en 2011. Het IPO afsprakenkader biedt onder meer ruimte voor:

- Het leveren van zorg zonder indicatie (onder voorwaarden).
- Provincies kunnen via regionale afspraken jeugdzorgbudget beschikbaar stellen voor eerstelijnszorg. Bijvoorbeeld door gemeenten die een lagere instroom realiseren (gedeeltelijk) financieel te compenseren op basis van inverdieneffecten in de jeugdzorg.

Oost West, thuis best!

In navolging van het IPO Afsprakenkader heeft de provincie Noord-Brabant een statement geformuleerd: neergelegd in Oost West, thuis best! Het gedachtegoed achter Oost West, thuis best! is een verdieping van het verbeterpunt Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) uit de Verbeteragenda 2008-2011 en is gericht op versterking van het lokale hulpaanbod.

Samen uit, samen thuis

Provincie en gemeenten in Noord-Brabant willen de Transitie Jeugdzorg actief en gezamenlijk oppakken. In de notitie Samen uit, samen thuis wordt een voorzet gedaan HOE provincie en gemeenten gezamenlijk het proces inrichten en op gang brengen.

- Elke gemeente realiseert ambtelijke en bestuurlijke inzet voor transitieproces.
- Ambtelijk worden regionale 'Aanjaagteams' geformeerd. Zowel gemeenten als provincies leveren daartoe de capaciteit. Bestuurlijk opdrachtgeverschap wordt neergelegd bij de Regionale Bestuurlijke Overleggen.
- De overheden vertrekken vanuit het standpunt 'Samen uit, samen thuis'. Brabant breed wordt hiertoe een bestuurlijke en ambtelijke regiegroep geformeerd.
- De provincie Noord-Brabant is en blijft op basis van de huidige wetgeving verantwoordelijk voor de kwaliteit en toegankelijkheid van de jeugdzorg tijdens de transitie.